

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

MAIN ASPECTS OF INFORMATION PROVISION OF JUDICIAL ECONOMIC EXAMINATION DURING THE INVESTIGATION OF CRIMES IN THE FIELD OF BANKING SERVICES

Гричина О.В., аспірант

Національний науковий центр «Інститут судових експертиз імені заслуженого професора М.С. Бокаріуса»

У статті розглянуто процес інформаційного забезпечення судової економічної експертизи в ході розслідування злочинів у сфері банківських послуг, його роль та вплив на якість проведення судової експертизи та формулювання експертом науково обґрунтованих висновків. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що питання вивчення процесу інформаційного забезпечення судової економічної експертизи в ході розслідування саме злочинів у сфері банківських послуг, які мають суспільно небезпечний характер, залишається таким, що займає одне з провідних місць та потребує проведення подальших досліджень.

На підставі вивчення робіт вітчизняних науковців проаналізовано сутність та зміст поняття інформаційного забезпечення судової експертизи у цілому та окремо судової економічної експертизи в ході розслідування злочинів у сфері банківських послуг. Визначено особливості банківських послуг, із використанням яких здійснюються злочинні дії. Описано та визначено основні завдання організації інформаційного забезпечення економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг. Визначено основні параметри науково обґрунтованої системи класифікації інформаційного забезпечення судово-економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг, що має ґрунтуватися на професійній інформаційній комунікації, пізнавальності інформації та якісних характеристиках змісту інформаційного забезпечення.

Проведено аналіз складників системи інформаційного забезпечення економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг. Окреслено законодавче та нормативно-правове забезпечення судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг. Визначено поняття договірної інформації як складової частини системи інформаційного забезпечення економічної експертизи. Надано характеристику основних видів угод, що укладаються юридичними, фізичними особами й іншими організаціями з банківськими установами.

Надано характеристику складників системи інформаційного забезпечення, а саме інформації організаційно-управлінського характеру, технологічній інформації, що міститься в документації з питань технології та порядку надання банківських послуг, фактографічній інформації та додатковій інформації, що використовується для судової економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг.

Ключові слова: судова економічна експертиза, система інформаційного забезпечення, досудове розслідування, злочини у сфері банківських послуг.

In the article the author considers the process of information support of forensic economic examination during the investigation of crimes in the field of banking services, its role and impact on the quality of forensic examination and formulation of scientifically sound conclusions by the expert. Analysis of recent research and publications shows that the issue of studying the process of information support of forensic economic expertise in the investigation of crimes in the field of banking services, which are socially dangerous, remains one of the leading places and requires further research.

Based on the study of the works of domestic scholars, the essence and content of the concept of information support of forensic examination in general and forensic economic examination in the course of investigation of crimes in the field of banking services are analyzed. The peculiarities of banking services with the use of which criminal actions are carried out are determined. The main tasks of the organization of information support of economic expertise in the course of pre-trial investigation of crimes in the field of banking services are described and defined. The article defines the main parameters of a scientifically sound system of classification of information support of forensic economic examination during the pre-trial investigation of crimes in the field of banking services, which should be based on professional information communication, information visibility and quality characteristics of information support.

The analysis of the components of the system of information support of economic expertise in the course of pre-trial investigation of crimes in the field of banking services is carried out. Legislative and normative-legal support of forensic economic examination during the investigation of crimes in the field of banking services is outlined. The concept of contractual information as a component of the information support system of economic expertise is defined. The characteristics of the main types of agreements concluded by legal entities, individuals and other organizations with banking institutions are given.

The characteristics of the components of the information support system, namely information of organizational and managerial nature, technological information contained in the documentation on technology and the provision of banking services, factual information and additional information used for forensic economic examination in the investigation of banking crimes services.

Key words: forensic economic expertise, information support system, pre-trial investigation, crimes in the field of banking services.

Постановка завдання. Для якісного проведення судово-економічної експертизи та формулювання науково обґрунтованих висновків необхідне відповідне забезпечення експертного дослідження: наукове, організаційне, технічне, інформаційне. Визначення інформаційного забезпечення судової експертизи займає одне з провідних місць, оскільки дає змогу експерту вірно описувати, класифікувати об'єкти, що підлягають дослідженню, визначати напрями подальших дій, вибирати для застосування відповідні методики дослідження та спеціальні методи. Тому актуальність даного питання залишається незмінною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сутності процесу інформаційного забезпечення

експертної діяльності та зокрема судової економічної експертизи присвячено наукові праці таких українських учених, як: В. Бірюков [3], Р. Бруханський [7], І. Губанова [6], К. Капустник [6], С. Лук'янчиков [2], Т. Міщенко [10], Н. Михайлишин [9], І. Пиріг [5], В. Хахановський [4], О. Хомутенко [1] та ін. Разом із тим, незважаючи на великий перелік досліджень, питання вивчення процесу інформаційного забезпечення судової економічної експертизи в ході розслідування саме злочинів у сфері банківських послуг, які мають суспільно небезпечний характер, залишається таким, що потребує проведення подальших досліджень.

Мета статті. Проведення аналізу процесу інформаційного забезпечення судової економічної експертизи в ході

розслідування злочинів у сфері банківських послуг, його ролі та впливу на якість проведення судової експертизи та формулювання експертом науково обґрунтованих висновків.

Виклад основного матеріалу. У ході виконання судової економічної експертизи відбувається процес збирання інформації про об'єкт дослідження шляхом заявлення експертом-економістом клопотання, її оброблення й синтезу (трансформації) в інформацію, що цікавить орган, який призначив експертизу і має силу доказу. У ході експертного дослідження експерт-економіст здійснює такі операції з інформацією: збирання, оброблення, синтез, створення нової інформації [1, с. 223].

Інформаційне забезпечення розслідування Є. Лук'яничков розглядає як «систему виявлення, дослідження, фіксації і вилучення інформації передбаченими законом засобами з метою формування на їх основі судових доказів і використання для встановлення істини у кримінальній справі» [2]. Як складову частину загального інформаційного забезпечення розслідування злочинів В. Бірюков розглядає інформаційно-довідкове забезпечення. Якщо інформаційне забезпечення розслідування вивчає діяльність із виявлення, опрацювання та використання в розслідуванні інформації, що може стати у пригоді, не обмежуючись джерелами, то «в інформаційно-довідковому забезпеченні розглядаються можливості використання в розслідуванні лише одного з її різновидів – потенційної інформації, можна сказати, інформації з відкладеним попитом, тієї, що є результатом попередніх пізнань і становить масиви різноманітних інформаційних систем». Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування В. Бірюков визначає як окреме криміналістичне вчення, «предметом якого є знання про організацію та функціонування інформаційних систем незалежно від їх основного призначення та відомчої належності, порядок отримання облікової інформації та особливості її використання в розслідуванні» [3]. Тісно пов'язане з інформаційним забезпеченням поняття криміналістичної інформатики, яку В. Хахановський розглядає як окрему криміналістичну теорію «про закономірності та особливості інформаційних процесів у сфері розслідування злочинів, про їх автоматизацію, принципи будови і методи використання автоматизованих систем для підвищення ефективності слідчої та експертної практики на базі комплексного використання теорії та методології криміналістики, засобів та методів математики й інформатики» [4; 5, с. 348–350].

Слід погодитися з К. Капустник та І. Губановою, що інформаційне забезпечення судової експертизи має являти собою науково організований і безперервний процес накопичення, підготовки й надання систематизованої науково-технічної інформації, необхідної для вирішення судово-експертних завдань. Відомості, що є в інформаційній системі, повинні бути актуальними, тобто відбивати сучасний стан науки й техніки в певній галузі. Повнота інформації забезпечується охопленням усіх необхідних даних. Загальна мета інформаційного забезпечення судової експертизи – створення впорядкованої системи збирання, збереження, передавання та використання даних у судовій експертизі взагалі та конкретних експертизах. Ці системи дають змогу експерту вірно описувати, класифікувати об'єкти, що підлягають дослідженню, визначати напрями подальших дій, вибирати для застосування відповідні методики, обґрунтовувати та формулювати експертні висновки [6, с. 462].

У процесі проведення судово-економічної експертизи використовується переважно економічна інформація, що є сукупністю відомостей, які відображають усі напрями діяльності підприємств, організацій тощо. Вона подається здебільшого повідомленнями спеціальної форми, текстовим і цифровим способами, але використовується інформація не загального (абстрактного) характеру, а спе-

цифічна (конкретна), зумовлена виключно особливостями експертного дослідження з певних питань, що є предметом розгляду судово-слідчих органів [7, с. 67].

Злочини, що скоюються з використанням банківських послуг та технологій, відносять до одних із найнебезпечніших у сфері фінансово-економічної та господарської діяльності, оскільки їх наслідком є не лише завдання шкоди інтересам окремих суб'єктів підприємницької діяльності, а й дестабілізація економічного розвитку держави у цілому та зневіра громадян у спроможності інститутів державної влади захистити їхні конституційні права.

Зазначене свідчить про необхідність посилення вимог не лише щодо працівників правоохоронних органів у частині вдосконалення й поглиблення їхніх професійних знань стосовно банківського законодавства, особливостей способів вчинення злочинів із використанням банківських послуг та технологій, методик виявлення та розслідування таких злочинів, а також постійного вивчення причин та умов, що сприяють їх скоєнню, а й удосконалення і поглиблення професійних знань судових експертів.

Учинення конкретного злочину в кожному випадку визначається специфікою тієї чи іншої банківської послуги, з використанням якої здійснюються злочинні дії. Перелік основних банківських послуг визначено ст. 47 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [8]. До банківських послуг належать послуги з:

1) залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб;

2) відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах, та рахунків умовного зберігання (ескроу);

3) розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик.

До послуг із розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, також відносять кредитні операції, визначені у ст. 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність» [8]:

1) здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені;

2) надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі;

3) придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг);

4) лізинг.

Основними завданнями організації інформаційного забезпечення економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг є:

– інформування учасників економічної експертизи про стан досліджуваних об'єктів;

– інформування учасників експертизи про функціонування даних об'єктів і відповідність нормативно-правовим актам та законодавству;

– інформаційне забезпечення експерта-економіста і працівників правоохоронних органів із питань, що стосуються розслідуваних справ (у судовій економічній експертизі) [9, с. 325].

Науково обґрунтована система класифікації інформаційного забезпечення судово-економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг має ґрунтуватися на трьох основних параметрах: професійній інформаційній комунікації, пізнавальності інформації та якісних характеристиках змісту інформаційного забезпечення [10, с. 504].

Професійна інформаційна комунікація може розглядатися як система взаємодії (контактів) між суб'єктами

призначення та суб'єктами виконання експертного дослідження. Професійна інформаційна комунікація судово-економічної експертизи формується внаслідок комунікаційних взаємовідносин, які передбачають прямі інформаційні контакти безпосередніх виконавців експертного дослідження (експертів-економістів) та слідчих органів. Пряма інформаційна комунікація використовується експертом за результатами вивчення матеріалів кримінального провадження на всіх етапах процесу експертного дослідження: підготовчому та організаційно-методичному, дослідницькому, етапі узагальнення результатів та формування висновку експерта. Вона передбачає обмін інформацією для одержання матеріалів, необхідних для виконання експертного завдання, узгодження термінів проведення експертизи, надання повідомлення про неможливість проведення експертизи тощо.

За рівнем пізнавальності інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи можна поділити на:

- нову інформацію, яку отримує експерт у результаті пізнання змісту документів у межах предмету експертного дослідження на основі спеціальних знань у галузі економіки з метою обґрунтування висновків судової економічної експертизи;

- релевантну інформацію, яка акумулює сукупність даних, відомих раніше (міститься в документах кримінального провадження) [10, с. 504–505].

За змістом інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг можна класифікувати в розрізі таких категорій: законодавче та нормативно-правове забезпечення; договірна інформація; інформація організаційно-управлінського характеру; технологічна інформація; фактографічна інформація; додаткова інформація.

Складники системи інформаційного забезпечення економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг наведено на рис. 1.

Розглянемо інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг більш детально.

Законодавче та нормативно-правове забезпечення судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг розподіляється на два блоки:

- ті, що регламентують процесуальний порядок призначення та проведення судово-економічної експертизи;

- ті, що регламентують окремі питання, пов'язані з організацією бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банківських установах, а також вимоги щодо ведення окремих банківських операцій, банківської діяльності.

Процесуальний порядок призначення та проведення судово-економічної експертизи у кримінальних провадженнях під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг визначають Закон України «Про судову експертизу», КПК України, Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень.

До основної групи джерел банківського законодавства, що регламентують окремі питання, пов'язані з організацією бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банківських установах, а також вимоги щодо ведення окремих банківських операцій та банківської діяльності, слід віднести такі спеціальні банківські закони, як Закон України «Про Національний банк України» та Закон України «Про банки і банківську діяльність». Саме цим спеціальним законам належить визначальне місце у правовому регулюванні банківської діяльності. До спеціального банківського законодавства належать також закони, сфера регулювання яких поширюється виключно

на банківську діяльність. Це такі нормативно-правові акти, як Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» та низка інших. Загальне банківське законодавство включає у себе також норми, які містяться у законах України «Про господарські товариства», «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про обіг векселів в Україні», «Про фінансовий лізинг» та ін. Також загальне банківське законодавство включає у себе норми, які містяться в ПКУ, Бюджетному кодексі України, ЦКУ, ГКУ та ККУ.

Організація бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в банківських установах, а також вимоги щодо ведення окремих банківських операцій регламентуються значною кількістю нормативно-правових актів НБУ, які видаються у формі постанов Правління НБУ, а також інструкцій, положень, правил, що затверджуються постановами Правління НБУ. Усі ці нормативно-правові акти умовно можна поділити на три групи:

I група – нормативно правові акти, що регламентують питання організації фінансового обліку та складання фінансової звітності в банках, такі як: Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банківських установах України, Положення про організацію операційної діяльності в банках України, Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України тощо;

II група – нормативно-правові акти, що забезпечують ведення синтетичного обліку в банках: План рахунків бухгалтерського обліку банків України та Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України тощо;

III група – нормативно-правові акти, що регламентують методику обліку різних банківських операцій та фінансових результатів від їх проведення, такі як Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із готівковими коштами та банківськими металами в банках України, Інструкція з бухгалтерського обліку операцій в іноземній валюті та банківських металах у банках України, Інструкція з бухгалтерського обліку запасів матеріальних цінностей банків України, Інструкція з бухгалтерського обліку кредитних, вкладних (депозитних) операцій та формування і використання резервів під кредитні ризики в банках України, Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з похідними фінансовими інструментами в банках України, Інструкція з бухгалтерського обліку операцій із цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України, Правила бухгалтерського обліку банками України обмінних операцій в іноземній валюті та банківських металах, Правила бухгалтерського обліку операцій із використанням платіжних карток у банках України та ін.

Разом із тим на основі вимог МСФЗ та нормативно-правових актів НБУ кожен банк розробляє корпоративні (внутрішні) нормативно-правові акти, що визначають порядок ведення бухгалтерського обліку операцій, які здійснює банк.

Відносини банку з клієнтом регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України, статутами банків та угодами (договорами) між клієнтом та банком. Суб'єктами правових відносин під час надання банківських послуг, з одного боку, є банки, які надають послуги, а з іншого – клієнти, які отримують ці послуги. Об'єктом права є відносини між банками та клієнтами. Ці відносини базуються на юридичній рівності сторін із використанням цивільно-правового методу регулювання. При цьому враховується принцип, що всі підприємства, установи й організації різних форм власності зобов'язані зберігати кошти на рахунках у банках і дотримуватися встановленого порядку. У банківському законодавстві чітко встановлюються

порядок відкриття рахунків, правові форми розрахунків і порядок здійснення розрахунків за цими формами. Банківське законодавство встановлює правові основи кредитування, визначає їхні правові відносини з одержувачами кредитів за умов повернення, строковості та платності, регулює валютні операції в Україні, а також за її межами з іноземними державами. Банк зобов'язаний докласти максимальних зусиль для уникнення конфлікту інтересів працівників банку і клієнтів, а також конфлікту інтересів клієнтів банку. Укладені між банківськими установами та юридичними, фізичними особами й іншими організаціями договори щодо надання певних банківських послуг, як правило, відображають такі питання: предмет угоди; порядок ведення рахунку; обов'язки сторін; відповідальність сторін; вирішення спорів; чинність угоди; особливі умови; форс-мажор; реквізити сторін; інші умови.

Отже, для судової економічної експертизи договірна інформація – це інформація, що міститься в укладених між банківськими установами з юридичними, фізичними особами та іншими організаціями договорах, виконання умов яких передбачає надання певних банківських послуг. Основними видами угод, що укладаються юридичними, фізичними особами й іншими організаціями з банком згідно з ЦКУ, є такі договори:

– кредитний договір (ст.ст. 1054–1057 ЦК). За кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, установлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти;

– договір банківського вкладу (ст.ст. 1058–1065 ЦК). За договором банківського вкладу (депозиту) одна сторона (банк), що прийняла від другої сторони (вкладника) або для неї грошову суму (вклад), що надійшла, зобов'язується виплачувати вкладникові таку суму та проценти на неї або дохід в іншій формі на умовах та в порядку, встановлених договором;

– договір банківського рахунку (ст.ст. 1066–1076 ЦК). За договором банківського рахунку банк зобов'язується

приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунка та проведення інших операцій за рахунком;

– договір рахунку умовного зберігання (ескроу) (ст.ст. 1076¹–1076⁸ ЦК). За договором рахунку умовного зберігання (ескроу) банк зобов'язується приймати та зараховувати на рахунок умовного зберігання (ескроу), відкритий клієнту (володільцю рахунка), грошові кошти, отримані від володільця рахунка та/або від третіх осіб, та перераховувати такі кошти особі (особам), указаний володільцем рахунка (бенефіціару або бенефіціарам), або повернути такі кошти володільцю рахунка за настання підстав, передбачених договором рахунку умовного зберігання (ескроу);

– договір факторингу (ст.ст. 1077–1086 ЦК). За договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Клієнт може відступити факторові свою грошову вимогу до боржника з метою забезпечення виконання зобов'язання клієнта перед фактором. Зобов'язання фактора за договором факторингу може передбачати надання клієнтові послуг, пов'язаних із грошовою вимогою, право якої він відступає;

– договір зберігання цінностей у банку, про надання індивідуального банківського сейфа, що охороняється чи не охороняється банком (ст.ст. 969–971 ЦК). Банк може прийняти на зберігання документи, цінні папери, дорогоцінні метали, каміння, інші коштовності та цінності. Також банк може бути уповноважений поклаждавцем на вчинення правочинів із цінними паперами, прийнятими на зберігання. Укладення договору зберігання цінностей у банку засвідчується видачею банком поклаждавцеві іменного документа, пред'явлення якого є підставою для повернення цінностей поклаждавцеві;

Рис. 1. Система інформаційного забезпечення економічної експертизи в ході досудового розслідування злочинів у сфері банківських послуг

– договір поруки (ст.ст. 553–559 ЦК). За договором поруки поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку. Поручитель відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником;

– договір про надання банківської гарантії (ст.ст. 560–569 ЦК). За гарантією банк, інша фінансова установа, страхова організація (гарант) гарантує перед кредитором (бенефіціаром) виконання боржником (принципалом) свого обов'язку. Гарант відповідає перед кредитором за порушення зобов'язання боржником;

– договір лізингу (ст.ст. 806–809 ЦК). За договором лізингу одна сторона (лізингодавець) передає або зобов'язується передати другій стороні (лізингоодержувачеві) у користування майно, що належить лізингодавцю на праві власності і було набуто ним без попередньої домовленості з лізингоодержувачем (прямий лізинг), або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов (непрямий лізинг), на певний строк і за встановлену плату (лізингові платежі). Особливості окремих видів і форм лізингу встановлюються законом [11].

Інформація організаційно-управлінського характеру для судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг міститься у комплексі документації, що регулює правовий статус сторін, організаційно-управлінські особливості, специфіку діяльності. До такого виду інформації відносять: статут, штатний розпис, накази, розпорядження, службове листування Головного офісу з філіями, відділеннями, положення про підрозділи, що проводять відповідні операції, посадові інструкції працівників, дозволи головного банку відокремленим підрозділам (погодження ТУ НБУ), програми здійснення фінансового моніторингу відповідних операцій, дозволи НБУ на проведення операцій, ліцензії, агентські угоди тощо.

Технологічна інформація міститься в документації з питань технології та порядку надання банківських послуг. До технологічної інформації забезпечення судово-економічної експертизи під час розслідування злочинів у сфері банківських послуг можна віднести:

– облікову політику (щодо депозитних операцій, кредитних операцій, розрахунково-касового обслуговування клієнтів, операцій із платіжними картками, валютних операцій тощо);

– положення про порядок здійснення відповідних операцій (у тому числі з юридичними та фізичними особами, у різних валютах, у банківських металах, з ошадними сертифікатами тощо);

– технологічні карти відповідних операцій;

– внутрішні документи про порядок формування, ведення, підтримки та збереження бази даних вкладників фізичних осіб;

– документи про порядок роботи кас, перевезення грошей, цінностей тощо.

Фактографічна інформація – сукупність даних економічного характеру про факти, що дійсно відбулися в процесі надання/отримання банківських послуг і відображені у первинних документах бухгалтерського обліку, облікових регістрах бухгалтерського, оперативного й статистичного обліку, а також у звітності про його діяльність.

Додаткова інформація, яка зафіксована в протоколах допиту, пояснення та свідчення деяких категорій працівників суб'єктів, у яких були вчинені правопорушення. З їхніх свідчень експерт отримує інформацію про порядок ведення бухгалтерського та податкового обліку, обставини здійснення окремих господарських операцій, місця зберігання матеріальних цінностей, коштів, бухгалтерських та інших документів, які підтверджують факти здійснення правопорушень. Окрім того, джерелом додаткової інформації для експерта-економіста можуть бути: аудиторські висновки, акти ревізій, акти документальних перевірок, висновки інших судових експертів тощо.

Висновки. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що, незважаючи на наявність різних поглядів на визначення інформаційного забезпечення судової економічної експертизи, вважаємо, що проведений аналіз сприятиме оптимізації процесу інформаційного забезпечення судової економічної експертизи в ході розслідування злочинів у сфері банківських послуг, а також підвищенню якості проведення судової експертизи та формулювання експертом науково обґрунтованих висновків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хомутенко О.В. Аналіз інформаційного забезпечення організаційної технології проведення судово-економічної експертизи. *Економіка і регіон*. 2012. № 3. С. 222–227. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrig_2012_3_43 (дата звернення: 28.08.2021).
2. Лук'янчиков С.Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів : монографія. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 116 с.
3. Бірюков В.В. Теоретичні основи інформаційно-довідкового забезпечення розслідування злочинів : монографія. Луганськ : Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка, 2009. 61 с.
4. Хахановський В.Г. Проблеми теорії і практики криміналістичної інформатики : монографія. Київ : Аванпост-Прим, 2010. С. 9.
5. Пиріг І.В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування : монографія. Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.
6. Капустник К.В., Губанова І.В. Інформаційне забезпечення судово-економічних експертів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2015. № 9. С. 462–465. URL: https://www.hniise.gov.ua/user_files/File/sbornik/2009/Kapustnik.pdf (дата звернення: 02.09.2021).
7. Бруханський Р.Ф. Судово-бухгалтерська експертиза : навчальний посібник. Тернопіль : ТНЕУ, 2010. 246 с.
8. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07 грудня 2000 р. № 2121-III / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 06.09.2021).
9. Михайлишин Н.П., Будник Л.А. Правовий статус судового експерта-економіста, зміст його спеціальних знань і компетенцій. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія* : матеріали міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., м. Тернопіль, 30 червня 2017 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 324–326.
10. Міщенко Т.М. Інформаційне забезпечення судово-економічної експертизи. *Управління публічними фінансами та проблемами забезпечення національної економічної безпеки* : зб. тез податкового конгресу, м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р. Ірпінь : Державна фіскальна служба України, Університет ДФС України. 2019. С. 503–506. URL: <http://ir.nusta.edu.ua/handle/123456789/5226> (дата звернення: 03.09.2021).
11. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.09.2021).